

folklor/edebiyat

halkbilim • iletişim • antropoloji • sosyoloji • müzikoloji • tarih • edebiyat

ÜÇ AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

ISSN 1300-7491

CİLT: 11

SAYI: 43

2005/3

Sahibi: UEM (ULUSLARARASI Eğitim-Öğretim, Basın-Yayın Ltd. Şti.) adına Serhat K. Turan

Genel Yayın Yönetmeni : **Metin Turan**

• metin_turan2001@yahoo.com

Sorumlu Yazışleri Müdürü : **Dr. Faruk Güçlü**

Düzeltili: **Kafiye Yınanç**

Kapak Resmi: **Muzaffer İlhan Erdost**

Küçük Kare (Adalet Ağaoğlu) Fotoğrafı: **Ara Güler**

Akademik Danışma ve Hakem Kurulu

- Prof. Dr. İlhan Başgöz (100. Yıl Üniversitesi)
Prof. Dr. Tuna Ertem (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Hasan Özdemir (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Taner Timur (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Kurtuluş Kayalı (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Muhan Bali (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Fuat Bozkurt (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Zafer Önler (100. Yıl Üniversitesi)
Prof. Dr. İlhan Tomanbay (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Haşim Karpuz (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. İsmail Öztürk (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. Nuran Elmacı (Dicle Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Osman Öztürk (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Prof. Dr. Asker Kartarı (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Gülsün Parlar (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet Ölmez (Yıldız Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Erman Artun (Çukurova Üniversitesi)
Prof. Dr. Edip Günay (İstanbul Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Esmâ Şimşek (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Musa Yaşar Sağlam (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Özkul Çobanoğlu (Hacettepe Üniversitesi)
Doç. Dr. Ata Atun (Yakın Doğu Üniversitesi)
Doç. Dr. Muhtar Kutlu (Ankara Üniversitesi)
Doç. Dr. F. Belkıs Kümbetoğlu (Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. Hande Birkalan (Yeditepe Üniversitesi)
Doç. Dr. Birsen Karaca (Ankara Üniversitesi)

Temsilcilikler: *Antalya*: Ali Aksüt, *İstanbul*: Vural Yıldırım - Ayhan Aydın, *Kars*: Sait Küçük, *Kayseri*: Bayram Durbilmez

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi

Hatay Sokak 9/19, 06410 Kızılay-Ankara Tel: (312) 425 39 20 Belgeç : (312) 417 57 23

E-posta: folklorededebiyat@superonline.com

Abone Koşulları

- Türkiye İçin Sayısı: 15 YTL • Yurtiçi Yıllık (Postalama ücreti dahil): 60 YTL
Eski Aboneler ve Öğrencilere Sayısı: 7.5 YTL • Yıllık (Postalama ücreti dahil): 40 YTL
Avrupa İçin Sayısı: 10 EURO • Yıllık Abone Bedeli (Postalama ücreti dahil): 60 EURO
Amerika İçin Sayısı: 15 \$ • Yıllık Abone Bedeli (Postalama ücreti dahil): 80 \$

Abone bedelinin Metin Turan adına 104288 numaralı posta çeki hesabına ya da Yapı Kredi Bankası Meşrutiyet Şubesi'ndeki Uluslararası Eğitim-Öğretim Ltd. Şti'nin 1023733-9 numaralı hesaba yatırılarak, dekontun adresimize gönderilmesi gereklidir. (Abonelerimiz yıl içindeki fiyat artışlarından etkilenmez.)

folklor/edebiyat'ta yayımlanan yazılar

MLA Folklore Bibliyography içinde kaydedilmektedir.

Basımına veriliş tarihi: 25 Mayıs 2005 Basım Yeri: Öztepe Matbaacılık, Ankara

yaygın süreli yayın

Muzaffer İlhan Erdost

Avrupa Birliği ve Aleviler

Avrupa Birliği'nin son "İlerleme Raporu"nda (17 Aralık 2004), "aleviler"in "azınlık" olarak korunmasının istenmesi, alevi kuruluşların tepkisine neden oldu. Aleviler azınlık mıydı, azınlık neydi? Avrupa Birliği ulusların birliği miydi; etnik, dinsel, dilsel toplulukların birliği mi? Sorulmaya ve sorgulanmaya başlandı. Burada, okur, bu sorulara verilen yanıtlardan birini bulacak.

(1)

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla örtüşen süreçte, CIA analistleri, Türkiye'nin siyasal ve yönetsel açıdan yeniden yapılanması gerektiğini ileri sürmeye başlamışlar ve başka şeyler yanında, Atatürkçü "laik"lik anlayışının eskidiğini savlamışlardı. Yalnızca müslüman-olmayan (Ermeni, Rum, Yahudi gibi) toplulukların değil, müslüman olan ama etnisitesi açısından (Kürtler gibi) Türk olmayanların da azınlık olarak tanınması öne-rilmişti.

Sovyetler Birliği dağılmadan önce de, 1988'de, Beyazsaray'dan yapılan açıklamalarda, Kürtlerin "ulusal azınlık" olarak tanınması öneriliyordu. ABD, "azınlık" sorununu, "Kürt" sorununun önüne koymuştu. 1991'den, yani Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra, Türkiye'nin yeni jeopolitiğini belirleyen eski ve yeni CIA analistleri, azınlık temelinde, etnik, dinsel, mezhepsel, olmazsa bölgesel federasyon önerceklerdi. Bu öneri, 1996'da, Adriyatik'ten Çin Seddine, "Büyük Türk Konfederasyonu" olarak önümüze konduğu zaman, "azınlık" ve "ulusal azınlık" önerilerinin etnik *büyümeye* uyarlanmış etnik bir *bölünmenin* alt-aşamaları olduğu da açığa çıkacaktı.

Çünkü, Bosna'dan (Adriyatik Denizinden) Çin Seddine, Kuzey Kafkaslardan Basra Körfezine uzanan ve Brzezinski'nin tanımlamasıyla Orta Avrasya'yı kucaklayan coğrafyada Türk olan topluluklardan oluşan bir "Türk Konfederasyonu",

Türkiye için bir büyüme gündeme getirdiği kadar, Türk-olmayan toplulukların da (müslüman olanlar dahil), Türkiye'den ayrılması amacını içersinde taşıdığı açıktı.

Başlangıçta, "azınlık" ile dile getirilebilir olanlar Kürtlerdi. Türkiye'deki Kürtlerin azınlık olarak tanınması, aynı zamanda, Türkiye'deki Kürtlerin olduğu kadar Irak, Suriye ve İran'daki Kürtlerin bu ülkelerden koparak (bu ülkeleri bölerek) oluşturulmak istenen bir Kürt konfederasyonunun kurulmasını gündemde "gizli"yordu. Bir başka deyişle, ABD'nin Kürtler için dile getirdiği "ulusal azınlık" dayatmasının, sonal amaçlar bakımından yalnızca Türkiye Kürtleriyle sınırlı olmadığı açıktı. Yalnızca Kürtlerle sınırlı değildi, daha geniş ölçekte aleviler de vardı. Bunu anlamak için, tarihin kumandasını, 12 Eylülün (1980) gerisine götürmek ve (Sovyetler Birliğinin dağılmasını milad olarak alırsak) 1991'in sonrasına çevirmek gerekecekti.

(2)

12 Eylülün gerisi ile Malatya'yı (17-22 Nisan 1978), Sivas'ı (3-4 Eylül 1978), Kahramanmaraş'ı (19-24 Aralık 1978), Çorum'u (Mayıs-Temmuz 1980); 1991 sonrası ile Sivas'ı (2 Temmuz 1993), Gazi'yi (12 Mart 1995) anımsatmak istiyorum.

12 Eylül (1980) öncesi manşete çıkan sloganları yinelemekte yarar var. Şöyle:

1978 Sivas: "Komünist kızılbaşlar Alibaba camisini bombaladı!"

1978 Kahramanmaraş: "Kızıl aleviler Ulucamiyi yaktı!"

1980 Çorum: "Komünistler, aleviler Alaaddin camisini yaktılar!"

Farklı sloganlarla yineleyelim:

1978 Sivas: "Kanımız aksa da zafer islamın!"; "Müslüman Türkiye!"

1978 Kahramanmaraş: "Hükümet (Ecevit hükümeti) komünist hükümettir. Ulucamiyi yaktırdı. Müslüman din kardeşlerimizi öldürdü. Allah için cihad başına."

1980 Çorum: "Kanımız aksa da zafer islamın!"; "Yolumuz Allahın yolu!"; "Komünistlere ölüm!"

MHP sözcüsü, Meclis'te, Kahramanmaraş olayları dolayısıyla yaptığı konuşmada, "Komünist katliamı, bir mezhep mensupları katlediliyormuş gibi gösteriliyor." diyor, "katliamın" katliam olduğu onaylanıyor, ama alevilerin alevi oldukları için değil, komünist oldukları için katledildikleri söyleniyordu.

Çorum olayları sırasında ise Demirel'in başkanlığında kurulmuş olan azınlık hükümeti vardı.

Çorum'da olayların yaşandığı mahallenin "oba başkanı Eyüp Gül", ÜYD Çorum Başkanı Seydi Esenyeli'ye, "Başkan", demişti, "alevilere ait 30'u aşkın ev ve işyeri tahrip ettirdim. Bir yandan da devam ediyoruz. 8 tane rehinemiz var." ÜYD Başkanı, "yapılan her hareketin Türk milletinin bölünmezliği ve parçalanmazlığı için yapıldığını" söyleyecek, rehinelere, hava karardıktan sonra bir tarlaya götürülerek öldürüleceklerdi.

Çorum olayları sırasında 15. Piyade Tugayı Komutanı olan Tuğgeneral Şahabetin Esengün, olaylardan altı yıl sonra yapacağı açıklamada, kendisinin "örtülü olarak enterne edilmeye çalışıldığını" belirterek, olayları çıkartanların "bir merkezden sevk ve idare edildiklerinin kesin olduğunu", Alaaddin Camisinin güvenlik altında bulunduğunu, kesinlikle bombalama olayı olmadığını, amacın bir iç savaş çıkartmak, ve bir askeri darbeye ortam hazırlamak olduğunu söyleyecekti. (Nokta, 18 Haziran 1986.)

Demirel azınlık hükümetine dışarıdan destek veren MHP Genel Başkanı Türkeş, Kahramanmaraş olaylarından bir ay önce, 13 Kasım 1978'de *Bayram* gazetesinde yayınlanan yazısında "komünist emperyalizmin ülkemize saldırıya geçtiğini, anarşinin nedeninin Türk devletinin yıkılmak, Türk milletinin ve vatanının bölünmek, komünist bir diktatörlük kurulmak istenmesi olduğunu" yazıyor, "ilk tedbir olarak" da "bu iktidarın (Ecevit hükümetinin) gitmesi olduğunu" sözlerine ekliyordu.

Ecevit hükümeti, 13 Kasım 1979'da gidecek, yerini "Yeni MC Hükümeti" (ya da AP ya da Demirel Azınlık Hükümeti) alacaktı. Demirel Azınlık Hükümetinin "kanatları" altında, Çorum'da, uzun süren bir iç savaş yaşanacaktır. İçişleri Bakanı Mustafa Gürcügil, "Çorum olayları solun bir tertibidir ve devleti yıkma eylemlerinden biridir" (*Cumhuriyet*, 14 Temmuz 1980) diyecek, Demirel ise, başbakan olarak sorumluluğu altında ama iradesi dışında işlenen cinayetleri CHP'nin üzerine yıkacaktır: "Eğer bu fitne CHP'den destek görmezse, devlet bu fitneyi çok kısa bir zamanda söndürür. Bu hadiselerin hepsinin arkasında CHP var, bunların karşısında da hükümet var. (...) Tekrar ediyorum, kıskırtıcılığın, bölücülüğün hamisi CHP'dir." (*Cumhuriyet*, 11 Temmuz 1980.)

"Fitne"yi ise Demirel çok iyi biliyordu. Radio Finanse Internationale, "Türkiye'de meydana gelen olaylarda yabancı gizli servislerin, özellikle de CIA'nın rolü olduğu"nu belirtmiş, Kıbrıs Rum kesiminde CIA istasyonuna bağlı Alexander Peck'in, Çorum MHP binasında, Çorum olaylarını planladığı, MHP'li avukat Can Özbay; bir dönem İçişleri Bakanı olan Hasan Fehmi Güneş, Dışişleri Bakanı olan Gündüz Ökçün, yazarlar Cüneyt Arcayürek ve Sadık Eral açıklamıştı.

(3)

Yıllarca sonra yazılacak olan *Bay Pipo*'dan şu satırları okuyacaktık:

"Özel Harp Dairesi, Seferberlik Tetkik Kurulu adıyla, 27 Eylül 1952'de kurulmuştu. NATO'ya bağlıydı. Yalnızca Türkiye'de değil, bütün Avrupa ülkelerinde kurulmuştu. Hepsi birden Brüksel'deki NATO merkezinden yönetiliyordu. Gladio'nun her ülkede kendi özel kod adı vardı, amacı, *siyasi düşman* komünistleri yok etmektir. (Yok edilmek istenenlerin de "komünist" olarak nitelenmesi yeterliydi.) Örgütün ilişki ağı içinde, yalnızca askerler yoktu. *Faşist örgütler, mafya grupları* gibi sivil unsurlar da vardı. (Yalçın-Yurdakul, *Bay Pipo*, 2000, s. 498-499.)

24 Ekim 1990'da ortaya çıkan İtalyan Gladyonu ile organik bağı olan P-2 Mason Locası Başkanı Licio Gelli, "İtalyan Gladyocular ile Türk ülkücülerin CIA'nın güdümünde çalıştıklarını" söyleyecekti. (Tuşalp, Bozkurtlar, 2001, s. 23.)

1973-1976 yılları arasında CIA başkanlığı yapan William Golby, "NATO üyesi olması dolayısıyla, Türkiye'de benzer bir kurumun varlığı ihtimalinin bulunduğu" kapalı da olsa onaylıyordu. (*Bay Pipo*, 498-499.) Gladyolar, "resmi, askeri ve sivil kurumlarla içiçe, bir nevi "Örtülü Savaş" yürüten *Özel Harp Daireleri*"ydi ve "bütün bu kurumlardan bağımsız ve dışarıya karşı gizli olduğu için hiçbir resmi sıfatı olmayan" örgütlenmelerdi. (*Gizli Ordular - CIA*, 2001, s. 191-192.)

1968-1970 yılları arasında, ülkenin çeşitli yerlerinde kurulmuş bulunan 45 komando kampında eğitilen "250 bin genç", Çorum'da olduğu gibi, CIA ajanının MHP il binasında planladığı biçimde, MHP'ye bağlı Ülkü Ocakları aracılığıyla, Sivas (1978), Kahramanmaraş (1978) ve Çorum (1980) olaylarında "mobil" kuvvet olarak kullanılmışlardı.

Brüksel'deki NATO merkezinden yönetilen ve "siyasi düşman komünistleri yoketmekle" görevlendirilmiş olan "faşist örgütler, mafya grupları", komünistleri ve komünist olarak nitelenen alevileri yoketmeleri amacıyla, ülke ölçeğinde iç savaş başlatılmış, sıradan işçi ve öğrencilerin öldürülmesiyle 1974 Aralıkta başlatılan olaylar, demokrat ve devrimci kurum ve kuruluşların temsilcilerine karşı düzenlenen suikastlerden, alevilerin yoğunlukta olduğu illerde gerçekleştirilen katliamlara değin, 5.388 kişi öldürülmüştü. 2.109'u sol, 1.286'sı sağ görüşlü ve 281'i güvenlik görevlisiydi. Bu sayılar, basından toplanan bilgilerdi.

Yunanlı bir diplomatın NewYork'lu bir bankere söylediği ve *Execulative Intelligence Review*'un raporunda yer aldığı gibi, NATO tarafından planlanmış olan ve 12 Eylül 1980 gecesi gerçekleştirilecek olan askeri darbenin kaidesinde bu 5.388 insanın öldürülmüş bedenleri vardı.

Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra, NATO üyesi ülkelerde Gladyo'ya gereksinim kalmamış, her ülke kendi "gladyosuna" birer birer son vermişti. Türkiye hariç. Türkiye hem "gladyo"nun varlığını kabul etmiyor, hem de "gladyo"sunu dağıtmıyordu. *Bay Pipo*'nun yazarları da, Türkiye'nin, gladyoya gereksinimi olduğunu belirttikleri ve "laik-antilaik" tartışmalarına sahne olmaya başladığını yazdıkları yerde, Muammer Aksoy'un (31 Ocak 1990), Çetin Emeç'in (3 Mart 1990), Turan Dursun'un (4 Eylül 1990), Bahriye Üçok'un (6 Ekim 1990) öldürülmüş olmalarını anımsatıyorlardı.

(4)

Sivas (2 Temmuz 1993) olaylarının ardından Emniyet Genel Müdürlüğü'nün hazırladığı raporda, olayların "Batının stratejik uygulamalarından biri", "yabancı ajanların provokasyonu" olduğu ve "12 Eylül öncesindeki Çorum, Kahramanmaraş,

Malatya ve Sivas olaylarında görüldüğü gibi alevi-sünni, laik-antilaik, milliyetçi-komünist çatışması yaratılması"nın hedeflendiği görüşlerine yer verilmişti.

Rapora göre, "Yeni Dünya Düzeni içerisinde, Türkiye'nin, Balkanlar, Ortadoğu ve Kafkaslar'da etkin görev alması istenmiş"ti. Buradan çıkan sonuç şu olabilirdi: Türkiye, kendisinden istenenleri yapmamış, Sivas'ta olay yaratılarak, üst yöneticiler boyun eğmeye zorlanmıştı.

Emniyet Genel Müdürlüğünün raporunda yer alan bilgilerin bir benzerini, 12 Mart 1995 Gazi olayları öncesinde, Washington'da yayınlanan *Mediterranean Quarterly* dergisinin kış 1995 sayısında, Türk-Amerikan ilişkilerinin yol ayrımına geldiğinin yazıldığı yerde bulmak olanaklıydı. Dergiye göre, Türkiye, ABD'nin, Ortadoğu'da, Türk cumhuriyetlerde ve Balkanlar'daki beklentilerine yanıt vermemiş, "Kuzey Irak'ta özerk bir Kürdistan'ın kurulmasına razı olmamış, Kürtlere karşı sınırdaki önlemleri sıkılaştırmış"tı. Yazının yazarı, Türkiye'nin "haddini aştığını", "ABD'nin sabrının taşıdığını", "Türkiye'nin istikrarsızlık durumunun daha da ağırlaşabileceğini" yazıyordu. (*Aydınlık*, 18 Mart 1995.)

Türk silahlı Kuvvetleri, bu yazının yayınlandığı günlerde, Güneydoğuda Irak sınırına 35 bin kişilik büyük bir birlik konuşlandırmıştı ve 20 Martta, Çekiç Güç'ün gölgesinde kurulmuş olan PKK kamplarına bir operasyona hazırlanıyordu. Bu operasyonu önlemek, 35 bin kişilik birliği, Kuzey Irak'tan mollaların yönetimindeki İran üzerine yönlendirmek amacıyla, alevilerin çoğunlukta olduğu Gaziosmanpaşa'da (İstanbul) gaspedilen bir ticari taksiden, televizyonlarında futbol karşılaşması izlenen kahvelere ve pastanelere ateş açılmış, Gazi halkı sokağa dökülmüştü. Özel timin hedef gözeterek halkın üzerine ateş etmesi, beş kişinin ölümü, halkı yeniden galeyana getirecek, ertesi gün Gazi ve Ümraniye'de devam eden olaylarda, polislin açtığı ateşle ölenlerin sayısı 21'e çıkacaktı. Olayları CNN (*World*) ve ABD basını, Türkiye'de alevi-sünni savaşı başladı diye verecek, dolayısıyla, olayın tertipçileri, beklentilerini dolaylı da olsa dile getirmiş olacaktı.

Anımsanırsa, Sivas (2 Temmuz 1993) kıyımının ardından, yeni başbakan olan Tansu Çiller, yeni cumhurbaşkanı olan Demirel'e, Sivas içerisinde ve ilçelerinde alevi-sünni savaşı çıkmasını önlediklerini "övünerek" iletmış, Demirel de 35 aydının/sanatçının yakılarak öldürüleceği olayları, alevi-sünni savaşının "önlenmiş" olmasıyla taçlandırmıştı.

"2 Temmuz / Sivas: Faili Belli, İradesi Meçhul" yazımdan aktarayım:

"3 Temmuz 1993: Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, İstanbul'daki evinde, *Sabah* muhabirine, "olayların ağır tahrik sonucu başladığını" belirterek, şöyle konuştu: "Başbakan Tansu Çiller ile iki defa konuştum. Olaylar alevi-sünni çatışmasına dönüşmedi, ilçelere yayılmadı. Otelin yakılmasıyla kaldı. Güvenlik kuvvetleriyle halk arasında bir çatışma yok." (*Sabah*, 4 Temmuz 1993.)

4 Temmuz 1993: Başbakan Tansu Çiller: "Ortada bir Alevi-Sünni kavgası yoktur."

"Ölen hiç kimse, ama hiç kimse böyle bir çekişmeden dolayı da ölmüş değildir."
(Cumhuriyet, 5 Temmuz 1993.)

Sivas kırsalında, 1921'de, Ankara hükümetine karşı, alevi-Kürt olan Koçgiri köylülerinin ayaklandırılmış olmasını anımsatırcasına, Öcalan'ın, alevilerin isyancı geleneğinden yararlanmak istediği, burada, bir alevi-sünni savaşı çıkarılacağı anlamında algılanmış olduğu düşünülebilirdi. Ama gözden kaçırılmaması gereken PKK'nın amacı alevi-sünni savaşı çıkarmak değil, alevileri devlete karşı ayaklandırmaktı. Alevi-sünni savaşı çıkarmak isteyenler ise biliniyordu, bunu Çiller de, Demirel de biliyordu. Çünkü 35 aydının yakılmış olması ile Sivas içerisinde ve yöresinde bir alevi-sünni savaşının çıkmasının "önlenmiş" olmasının karşılaştırılması yapılmakta, alevi-sünni savaşının önlenmiş olmasının başarısını paylaşmaktadır Cumhurbaşkanı ile Başbakan. Konuşmamayı yeğleyen Genelkurmay başkanını (Güreş'i) bunun dışında tutamayız. PKK'nın Sivas'a yerleşeceği kaygısının arkasında saklanan asıl amacın ise, Çekiç Güç'ün süresinin uzatılmasına karşı olanlara bir tehdit olduğu o denli olasıydı. Özellikle de, Irak'ın kuzeyinde, Çekiç Güç'ün şemsiyesi altında kurulmakta olan PKK kampları ile PKK'nın Sivas'tan Samsun'a çıkmak istemiş olması arasında *dolaylı* bir ilişkilendirme, sorunu daha aydınlatacaktır kuşkusuz. Gazi olayları öncesi, Kürt devletinin kurulmasına karşı çıktığı için Türkiye'nin "haddini aşmış" olması ve istikrarsızlaştırılması gibi.

(5)

12 Eylül öncesi Çorum olayları sırasında, sola oy veren alevileri de, "komünist" anlamında "fitne" olarak nitelemiş olan Demirel, "komünist dolaylı saldırı" gündemden düştükten sonra, "yüzedoksan dokuzu müslüman olan Türkiye" söyleminde, alevilerin de bir dini olduğunu ve onların da müslüman olduklarını kapalı olarak dile getirecek; dün, NATO'nun, Türkiye'de planladığı askeri darbenin "zeminini" oluşturmak amacıyla, laik ve ilerici kimlikleri nedeniyle "komünist" olarak alevilerin katledilmelerinde "katılım payı" bulunan NATO üyesi Avrupa Birliği ülkeleri de, bugün, alevilerin, mezhep kimlikleriyle "azınlık" olarak korunmasını Türkiye'ye dayatacaklardır. Acı mı, gülünç mü? Kuşkusuz her ikisi de...

Acı, çünkü, aleviler, sünnilere yani hanefi *artı* şafilere göre, sayıca daha az olabilirler. Ama Türkiye Cumhuriyeti, Fransa'nın altını çizdiği gibi "laik, demokratik ve sosyal bir cumhuriyet"tir. Ulusu ulus yapan öge ne dindir, ne de mezhep. Bunlar, ulus-öncesi kimliklerdir, doğuştan, aile içerisinde ve toplumsal ortamdan kendilerine aktarılmış özelliklerdir. Burada, alevi, hanefi, şafi kimlikleriyle değil, laik, demokratik ve sosyal kimlikleriyle ulusun üyesidirler. Bu nedenle, şu ya da bu mezhebe göre azlık ya da çokluk olmaları, onların ulusun çoğunluğu ya da azınlığı olduğu biçiminde nitelenmesine olanak vermez.

Alevilerin *azınlık statüsü içerisinde* inançlarının ve kültürlerinin korunmasının istenmesine karşı, Diyanet İşleri Başkanı Prof. Ali Bardakoğlu da, inançsal kimliklerini olurlayarak, karşı çıkıyor. "Aleviler azınlık değildir, islamın içinde yer alan kardeşlerimizdir." diyor ve ekliyor: "Tıpkı hanefiler, şafiler, nakşiler, mevleviler, caferiler gibi, islamın içinde kalan alt oluşumlardır." (Birgün, 26 Şubat 2005.)

Gülünçtür, çünkü, Avrupa Birliği, ulusların birliğidir. Laik ve demokratik olma anlamında, Avrupa Birliği, birleşmiş bir ulus gibidir. Üyelik için Türkiye'ye bakışı da bir ulusa bakışı olmalı, ve bu açıdan, laik ve demokratik kimliğin çözüştürülmesine değil, tamamlanıp yetkinleşmesine yönelmelidir. Gel gör ki, Avrupa Birliği, Türkiye'ye, bir ulus olarak değil, ulus olmanın olmazsa olmaz koşulu olan laik ve demokratik bir ulus birliği olarak değil, Kürtlerin azınlık statüsüne alınması istenirken etnik toplulukların koalisyonu gibi, alevilerin azınlık statüsüne alınması istenirken Diyanet İşleri Başkanının deyişiyle "islamın alt oluşumlarının" yanyana gelmiş bir birliği gibi bakıyor.

Birliğe almamak için, Birlik üyeliğine her yaklaştıkça, her 17 Aralıkta, yeni bir koşul ileri sürülüyor, ama bu koşul, ulusun ve ülkenin bölünmezliğini değil, bölünmesini, üstelik etnik topluluklara göre, mezheplere göre şu ya da bu biçimde bölünmesi giz'ini içerisinde taşıyan bir dayatma olarak gündemimizi belirliyor.

Avrupa Birliğinin ilk kurucu üyesi ülkelerin, Avrupa'nın olduğu kadar yerkürenin laik ve demokratik hukuk devletinin anayurdu olduğu bilinir. Demokrasinin, feodal bir toplumun değil, feodallere karşı ekonomik üstünlük ve politik egemenlik sağlamış burjuva toplumun ürünü olduğu da bilinir. Burjuva toplumun kaidesinde, burjuva toplumun sınıfları olduğu da bilinir. Sistemi demokratik bir sistem yapan burjuva toplumun sınıflarıdır, modern işçi sınıfı, burjuvazi ve küçük-burjuvazidir. Demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü ilkelerine, işçi sınıfının, emekçilerin sınıfsal kurumlarına ve demokratik haklarına kavuşmasıyla, demokratik bir toplum olacağı da bilinir. Avrupa-Birliği, kendisini ulus yapan, demokratik bir devlet yapan temel sınıfsal konumunu bir yana bırakarak, Türkiye'nin demokratik bir toplum olması ve Avrupa Birliğiyle ekonomik ve siyasal açıdan bütünleşmesi için, etnisite gibi, din gibi, mezhep gibi, kapitalist-öncesi toplumsal biçimlenmelerle örtüşen geleneksel özellikleri diriltmek, ulus birliğini, etnisitelere, dinlere, mezheplere bölmek istiyor. İşin üzücü yanı, ülkeyi yönetenlerin bilgi ve anlayışları, bunu kavramaya yetmiyor, ya da laik, demokratik, bağımsız kimliklerden ülkeyi ve ulusu "yıkamak", yerine etnik ulus, din ulusu, mezhep ulusu geçirmek için, azınlık tunelinin içinden geçmeyi yeğliyorlar. Şunu anımsatmak gereği var: Ulusun dini, mezhebi, etnisitesi olmaz. Doğal ki, ulus, kimi etnik toplulukların öncülüğünde ve katılımıyla kurulmuştur, ama ulus olarak etnik kimlik ulus-altı kimlik olmuştur. Bunun gibi, ulusu oluşturan toplulukların inancı, dini, mezhebi de olacaktır doğal ki, ama ulusun kimliği din ve mezhep değildir.

(6)

Avrupa Birliği açısından soruna daha yakından bakalım:

1 Ocak 1958'de kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğuna (AET), Türkiye, 31 Temmuz 1959'da ortaklık için başvurmuş ve ortaklığı 1 Aralık 1964'te yürürlüğe girmişti. 1 Kasım 1962'de AET ile ortaklık anlaşması yürürlüğe giren Yunanistan 1 Ocak 1981'de Topluluğun tam yesi olmuş, Türkiye ise AT'ye tam üyelik için 1987'de başvurmuştu.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra, 1993'te gerçekleştirilen Kopenhag zirvesinde, Orta ve Doğu Avrupa lkelerinin AB'ye ye olabilecekleri kararlaştırılmış ve üyelik için yeni kriterler (Kopenhag Kriterleri) belirlenmişti. "Azınlıklara saygı ve azınlıkların korunması"nı da içeren 1993 Kopenhag kriterleri, üyelik başvurularının kabul edileceğine karar verilen Orta ve Doğu Avrupa lkeleri için konan kriterlerdi; bu kriterlerin, 1987'de tam üyelik başvurusunda bulunan Türkiye'nin yeliği için de zorunlu olduğu ise, ancak Orta ve Doğu Avrupa lkelerinin adaylıklarının kabul edildiği, Türkiye'nin ise adaylığa "ehil olduğunun" belirtildiği 1997 Lüksemburg zirvesinde aıklanacaktı.

12-13 Aralık 1997'de gerçekleştirilen Lüksemburg zirvesinde, 1990'da üyelik başvurusunda bulunan Kıbrıs (Rum), 1994-1996 yılları arasında üyelik başvurusunda bulunan ek Cumhuriyeti (1996), Slovakya (1995), Macaristan (1994), Polonya (1994), Slovenya (1996), Romanya (1995), Bulgaristan (1995), Litvanya (1995), Letonya (1995), Estonya (1995) tam üyelik için aday olarak belirlenirken, 1993'te ve Orta / Doğu Avrupa lkeleri için konan siyasal kriterler, yani "azınlıklara saygı" ve "azınlıkların korunması" kriterleri ölçüt alınarak, Türkiye'ye "tam üyelik perspektifi ve adaylık statüsü" verilmeyecekti.

Kopenhag Kriterleri, yelik için, "aday ülkenin, politik, ekonomik ve moneter (parasal) birlik amacına bağlılık dahil, adaylık yükümlülüklerini ykylenebilme yeteneğini nvarsayıyor"; politik amaç olarak da, aday ülkenin üyeliğinin "demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını, azınlıklara saygı ve azınlıkların korunmasını" zorunlu buluyordu. (Madde: 7-A, III.)

Lüksemburg zirvesinde (1997), Türkiye'nin beklediği "adaylık statüsü ve tam üyelik perspektifini" alamamasının belirleyici gerekesini oluşturan "azınlıklara saygı ve azınlıkların korunması" ile Lozan Andlaşmasında yer alan müslüman-olmayan toplulukların korunmasının değil, Avrupa Parlamentosu Başkanının sözleriyle, Kürtlere azınlık statüsü tanınmasının amaçlanmış olması, Türkiye'nin tepkisine neden olacaktı. (*Cumhuriyet*, "AB ile Yol Ayrımı", 15 Aralık 1997.)

Helsinki zirvesinde (Aralık 1999), Türkiye'nin, Avrupa Birliği yeliğine adaylığı kabul edildikten sonra, tam üyeliğin olmazsa olmaz koşulu olarak azınlık sorununun dayatılması, sorunun salt bir azınlık sorunu olmadığını da ister istemez dşndre-

cekti. Alevilerin de azınlık olarak tanınması ve korunmasının, 17 Aralık 2004 İlerleme Raporunda yer almış olması, yeni soruları da birlikte getirecekti.

Birleşmiş Milletlere, "Fransız halkının etnik özelliklere dayanan hiç bir ayrımı kabul etmeyeceğini, ve dolayısıyla her türlü azınlık kavramını reddedeceğini" açıklamış ve Avrupa Birliğinin ilk kurucu üyelerinden biri olan Fransa, Fransız halkının, etnik özelliklere dayanan hiçbir ayrımı kabul etmeyeceğini ve dolayısıyla her türlü azınlık kavramını reddedeceğini" açıklamıştı.

Avrupa Konseyi bünyesinde bulunan Irkçılık ve Hoşgörüsüzlükle Mücadele İçin Avrupa Komisyonunun (ECRI), "azınlık kavramını kabul etmesini" istemesine tepki gösterecek ve "azınlık kavramı ülkeyi böler" yanıtını verecekti. Gerekçe olarak da, "kollektif haklar tanınmasının, ülkenin üzerine kurulduğu bölünmezlik, eşitlik ve birlik ilkelerine aykırı olacağını" göstermişti. Ulusal Azınlıkların Korunmasına İlişkin Çerçeve Sözleşmesini imzalamayan Fransa'nın temel vargısı şöyle: "Fransa bölünmez, laik, demokratik ve sosyal bir cumhuriyettir. Etnik köken, ırk ve din ayrımı yapılmaksızın tüm vatandaşlar yasalar önünde eşittir. Azınlık kavramı Fransız hukukuna yabancıdır." (*Cumhuriyet*, 17 Şubat 2005.)

Yunanistan, anımsanacağı gibi, Türk kökenlilerin kurdukları bir vakfın adında "Türk" sözcüğünün kullanılmasına tepki göstermiş, yüksek mahkeme, aynı doğrultuda karar vermişti. Basına yansıdığı tarihte Dışişleri Bakanı olan Yorgo Papandreu'nun, "Azınlık konusu zaman zaman toprak talebine dönüştürülmektedir. Eğer sınırlar konusunda kaygı duyulmazsa, herkese kökenleri ile hitap etmekten çekinmem. Türk olsun, Bulgar olsun, Pomak olsun, çekinmeden kökenlerini telaffuz edebilirim." sözlerini (*Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1999), Türkiye'nin üyeliği söz konusu olduğu zaman önüne konan "azınlık" dayatması ile birlikte değerlendirmek gerekir.

Özetleyerek yinelemek gerekirse, Fransa, azınlık kavramının ülkeyi böleceğini söylüyor, Yunanistan, Yunan (Grec) olmayanların etnik kökenleriyle telaffuz edilmesinin toprak talebine dönüşeceğini ileri sürüyor. Doğruluk ya da haklılık bizim konumuzun dışında kalıyor. Ama bu "kaygı"ların, Avrupa sözleşmelerinde, özellikle azınlıklara ilişkin sözleşmelerde belirtilmiş olduğunun, burada altını çizmek gerekiyor.

(7)

Avrupa Konseyinin "Ulusal Azınlıkların Korunmasına İlişkin Çerçeve Sözleşmesi" (1 Kasım 1995, ETS no 157) girişinde, "ulusal azınlıklar ile bu azınlıklardan kişilerin hak ve özgürlüklerinin yasalar çerçevesinde etkin biçimde korunması" istenirken, bu çerçeve sözleşmesinin hiç bir hükmünün, "uluslararası hukukun temel ilkelerine ve özellikle de devletin egemenliği, ülkesel bütünlüğü ve siyasal bağımsızlığına aykırı herhangi bir harekette bulunma ya da herhangi bir eylem yapmak hakkını tanıyacak biçimde yorumlanamayacağı" ve "devletlerin toprak bütün-

lüğüne ve ulusal egemenlik haklarına saygı gösterileceği" (madde: 21) temel ilke olarak sözleşmede yer alıyor.

"Bölge ve Azınlık Dilleri Avrupa Şartı"nda da, (2 Ekim 1992, ETS no: 148), bölgesel ve azınlık dillerin "ulusal egemenlik ve toprak bütünlüğü çerçevesinde" korunacağı vargısı yer alır.

Birincisi: Lüksemburg zirvesinde (1997), Türkiye'ye, beklenen "adaylık statüsü", Avrupa Parlamentosu başkanının sözleriyle (15 yıla yakın bir süredir Türkiye'den ayrılmak ve ayrı devlet kurmak için silahlı kalkışma durumunda bulunan) Kürtlere azınlık statüsü tanınmadığı için verilmemişti. Sivas ve Gazi olaylarında olduğu gibi, İstanbul'da, Ankara'nın doğusundan Erzurum'un güneyine değin, Sivas'tan Antakya'ya uzanan dağların yükseklerinde alevileri ayaklandırmanın planlandığı bir süreçte, bu kez alevilerin azınlık statüsüne alınmasının adaylığın koşulu olarak ileri sürülmüş olması, Fransa'nın azınlık ile ilgili kaygılarını anımsatıyordu.

İkincisi: Burada, stratejik anlamda bir "düğüm" olduğu yinelenen Sivas'ta, etnik açıdan alevilerin Türk-aleviler ve Kürt-aleviler olarak ayrıldığını belirtelim. Sünni olan Türklerin hanefi, Kürtlerin ise şafi olduğunu da belirtelim. Kürt ve Türk alevilerin içerisinde, özellikle Tunceli yöresinde, Zazaların yoğun olduğunu da ekleyelim. Daha rafine çalışmalar buradaki din ve mezhep farklılıkları ile etnik farklılıkların içiçe geçtiğini ortaya çıkaracak, pratikte hiç bir yararı olmayacak olan azınlık kavramının aleviler ile alevi olmayanları karşı karşıya getireceği gibi, kendi içerisinde de yeni bölünme ve ayrılmalara yolaçacaktır.

(8)

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (1948): "Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal görüş (...) gibi herhangi bir ayırım gözetilmeksizin" "bildirgede belirlenen tüm hak ve özgürlüklere sahiptir." (Madde 2) ve "Herkes yasa önünde eşittir ve ayırım gözetilmeksizin yasa tarafından eşit korunmaya hakkı vardır. Herkes, bu Bildirgeye aykırı herhangi bir ayrımcılığa ve ayrımcılık kışkırtıcılığına karşı eşit korunma hakkına sahiptir." (Madde: 7).

Birleşmiş Milletler Evrensel Bildirgesinde "azınlık" kavramına yer verilmediğinin altını çiziyoruz.

"Azınlık" ve "ulusal azınlık" kavramlarına yer veren bildirge ya da sözleşmelerde, ilgili maddeler şöyledir:

Uygarlık Hakları ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi (New York, 1966): "Etnik ve dinsel azınlıklar ile dilsel azınlıkların bulunduğu devletlerde, bu azınlıklardan olan kişilerin, gruplarındaki öteki üyelerle birlikte topluluk olarak kendi kültürlerinden yararlanmak, kendi dinlerini açıklamak ve uygulamak ya da kendi dillerini kullanmak hakları yadsınamaz." (Madde: 27.)

AGİT Helsinki Sonuç Belgesi (1975): "Ülkelerinde ulusal azınlıklar bulunan

katılan devletler, bu azınlıklardan olan kişilerin *yasa önünde eşitlik hakkına saygı göstererek* onlara insan hakları ve temel özgürlüklerden gerçekten yararlanmaları için tam fırsat tanır ve bu amaçla bu alandaki yasal çıkarlarını korur." (Madde: VII.)

AGİT İnsani Boyut Konferansı Kopenhag Belgesi (5 Haziran - 29 Temmuz 1990): Ulusal azınlıklara mensup kişiler, herhangi bir ayrımcılık yapılmadan ve yasa önünde tam eşitlik içerisinde insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve etkin bir biçimde kullanma hakkına sahiptir. (Madde: 31.)

Ayrımcılığa ve ayrımcılık kışkırtıcılığına ilişkin maddeler ise AGİK Kopenhag Sözleşmesinde (1990) şöyle:

Madde: IV/40: "Katılan devletler, totalitarizmi, ırksal ve etnik nefreti, antisemitizmi, yabancı düşmanlığını ve kime karşı olursa olsun ayrımcılığı ve bunun gibi dinsel ve ideolojik nedenlerle yapılan her türlü zulmü açıkça ve ikirciliğe düşmeden mahkum eder." (...)

Madde: IV/40.1: "Anayasal düzenlerine ve uluslararası yükümlülüklerine uygun olarak, kişilere ya da kişi gruplarına ulusal, ırksal, etnik ya da dinsel ayrımcılık temelinde şiddet kullanmaya, antisemitizm de dahil olmak üzere düşmanlık ya da nefrete kışkırtma niteliğindeki her türlü eyleme karşı koruma sağlamak için gerekli yasaların benimsenmesi de dahil, etkili önlemler alacaklardır.

Madde: IV/40.2: "İrksal, etnik, kültürel, dinsel ya da dinsel kimlikleri nedeniyle ayrımcılık, düşmanlık ya da şiddet tehditinin ya da bu eylemlerin kurbanı olabilecek kişileri ya da kişi gruplarını ve bunların mallarını korumak için, amaca uygun ve bununla orantılı bütün önlemleri almayı üstleneceklerdir."

(9)

Şu sonuca varmak olanaklı: "Devletin egemenliğine, ülkesel bütünlüğüne ve siyasal bağımsızlığına" karşı bir hareket ya da eylem hakkını amaç olarak içerisinde taşıyan azınlık istemleri, BM ve AB sözleşmeleriyle çelişir.

Bunun gibi, ırksal ve etnik nefret kışkırtıcılığı, ırksal, etnik ya da dinsel ayrımcılık temelinde şiddet, dinsel ve ideolojik nedenlerle zalimce davranışın, "azınlık" kavramı altında değil, Birleşmiş Milletler Evrensel Bildirgesinde vurgulandığı gibi, herkesin herhangi bir ayrımcılığa ve ayrımcılık kışkırtıcılığına karşı eşit korunma hakkıyla (madde:7) önleneceği açıktır. Kimi etnik, dinsel, dilsel kişilerin ya da grupların, yasa önünde eşitliklerin, yasa tarafından eşit korumaya alınarak değil, azınlık hakları nedeniyle korunmuş olması, eşitlik ilkesine aykırıdır ve getireceği sonuçlar açısından da ayrımcılık olarak ve ayrımcılık kışkırtıcılığı olarak da nitelenebilir.

Alevilerin, kültür ve inançlarını özgürce ifade etmeleri için, onların her açıdan olduğu gibi dinsel açıdan da yasa önünde eşit olmalarıyla, eşit korunma hakkına

sahip olmalarıyla olanaklıdır. Alevi oldukları için inançlarını ancak azınlık hakları sayesinde ifade etmeleri, eşit korunma hakkının ihlali olduğu gibi, ayrılmayı ve ayrımcılığı da tetikleyeceği açıktır.

(10)

Üçüncüsü: Prof. Dr. Ayşe Füsün Arsava, azınlıkların korunmasını, azınlıkların *doğrudan* korunması ile *dolaylı* korunması olarak iki başlık altında irdeler. Azınlıkların doğrudan korunması, azınlıkları "azınlık" olarak, yani özel bir azınlık statüsü çerçevesinde koruyan düzenlemelerdir. BM Uygarlık ve Siyasal Haklar Sözleşmesi (1966), azınlıkları, etnik, dinsel ve dilsel olarak (madde: 27), AGİT Helsinki Sonuç Belgesi (1975) azınlıkları, "ulusal azınlık" olarak (VII. madde), yani açık olarak, yani azınlık statüsüyle korumayı amaçlar.

Arsava, azınlıkları dolaylı olarak koruyan düzenlemeleri, "devletin tüm vatandaşlarına belirli bir koruma sağlayan ve bu nedenle ülkede yaşayan azınlıklara da dolaylı koruma sağlayan düzenlemeler" olarak açıklar. Bu, etnik, dinsel ve dilsel açıdan, nüfus olarak çoğunlukta olan topluluk ile nüfus olarak azınlıkta olan topluluklar arasında ayrımcılık yapmayan, yasal olarak herkesin eşit olduğu bir koruma yöntemidir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (1948) ile genel olarak, herkes için ve yasa önünde sağlanan eşitlik hakları, azınlık haklarının dolaylı olarak korunmasıdır. Özel haklar sağlanarak azınlıkları korumak ile yasa önünde herkesin, çoğunluk ile azınlığın ayırım gözetmeksizin eşitlendiği düzenlemelerin farklı düzenlemeler olduğu burada belirtilmeli.

Etnik kökeni, anadili, inancı ve ideolojisi ne olursa olsun, tüm yurttaşların eşitliği ilkesiyle azınlıkların korunması, devlet tarafından verilen dolaylı azınlık haklarıdır. "Eşitlik hakkı, hemen hemen bütün devletlerde ceza yasasıyla güvenceye alınan *ayrımcılık yasağı* ile geliştirilmektedir". (Arsava, s. 118.)

(11)

Sorunun çözümü, 1948 Birleşmiş Milletler Evrensel Bildirgesindedir. Bu bildirmede "azınlık" kavramına yer verilmemiş, etnik, dinsel, dilsel ayırım gözetilmeksizin herkesin yasa önünde eşit olduğu vargısı yer almıştır. Ulus-öncesi öğeler açısından olsun, ulusu oluşturan öğeler açısından olsun, bir ulus birliği (birimi) içerisinde sayıca az olanların, yasa önünde sayıca çok olanlarla birlikte eşitlenmesi, sayıca azınlıkta olanların, dolaylı/kapalı korunma biçimidir.

1974 Helsinki Sonuç Belgesiyle, etnik, dilsel ve dinsel azınlık sorunu, uluslaşma sürecini tamamlamamış, tam (kırsal alan dahil) sanayileşmemiş, gelişmiş ülkelere bağımlı bir gelişme izlemeye yargılanmış ulusları *çözüşürücü* bir rol oynamış, Türkiye, bu gerici kapana, 1980'lerden sonra kendini tümüyle kaptırmıştır.

Çünkü, bu belge doğrultusunda, demokratikleşmenin temel sınıflarının yerini,

etnik, dinsel, dilsel bölünme almaya başlamış, emekçiler, özellikle modern işçi sınıfı, kendi içerisinde etnik, dinsel, mezhepsel açıdan bölünmeye, birbirlerine karşı kullanılmaya başlanmıştır.

Anadolu kent ve kasabalarında, esnafıyla ve zanaatçısıyla birlikte emekçiler, yalnızca etnik ya da mezhep açısından ayrışmamış, aynı zamanda tarikatlara bölünerek, ulusun üyeleri birbirlerine düşmanlaştırılmıştır. Bir başka deyişle, etnik, dinsel, dilsel azınlık kavramları, özellikle kırsal alanın geleneksel olduğu ülkelerde ayrımcılığın ve ayrımcılık kışkırtıcılığının aracı ya da aleti olmuştur. Bu açıdan bakıldığında alevilerin azınlık statüsüne alınması, yeni bir ayrımcılığa yol açacak, ayrımcılık kışkırtıcılığı ya ülkenin yeni bir biçimde bölünmesine, ya da yeni iç kavgalara neden olacaktır.

Alevilerin bugün dolaylı bir siyasal baskı altında olduğu, en azından siyasal erkin dışında bırakıldığı yadsınılamaz. Özellikle de egemen duruma gelmiş bulunan mezhep, tarikat ve cemaatlerden desteğini alan siyasal partilerin, parlamentoya ve siyasal erke egemen olduğu günümüzde. Nüfusun yüzde yirmi-yirmibeşinin alevi olduğunun dile getirildiği Türkiye'de, alevilerin kendi sayılarına oranla Mecliste temsil edildiğini söylemek olanaksızdır.

Bunun köklerini, 1950'li yıllarda yaşama geçirilen "Yeşil Kuşak" projesinde aramak olanaklıdır. Sosyalizme, materyalizme karşı, dinin bilime egemen olduğu imam-hatip okullarının açılmasıyla birlikte, okul çağında, gençlik arasında ve bu okulların açıldığı kent ve kasabalarda somutlaşan alevi ve sünni ayrımcılığı, yüksek okul ve üniversitelere taşınmış, imam-hatip okulları alevi-sünni *farklılığını* alevi ve sünni *ayrımcılığına* ve giderek sünni egemenliğine dönüştürmenin aygıtsal işlevini görmüştür. Egemenliğin, hane fi *arti* şafi egemenliğinden çok, nakşibendi ve nurcu egemenliğine dönüştüğü günümüzde, alevilerin "azınlık" tüneline sokularak ikincil kast durumuna getirilmek istenmesini, Kopenhag siyasi kriterleriyle, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarıyla ve bu çerçevede "azınlıkların korunması" amacıyla bağdaştırmak olanaklı değildir.

12 Eylül öncesi, alevilerin yoğun olduğu ve seçim sonuçlarının nitel olarak belirlenmesinde rol oynadığı seçim birimlerinde, kent merkezlerinde, solun Meclisteki sandalye sayısını aşağı çekmek amacıyla alevilere yönelik saldırılar sonuç vermiş, Mecliste oy olarak temsil edilmeleri giderek azalmıştır. Parlamentoda sayıları azalmış ve siyasal erkte (AKP'nin dinsel kimliğinin bir yansıması olarak) temsil edilmekten uzak tutulmuştur.

Alevilerin siyasal erkten ve devlet bürokrasisinden uzaklaştırılmalarının nedeni, demokratikleşme süreçlerine bilinçli olarak "gerici" bir nitelik verilmiş olmasında aramalıdır. 1974 Helsinki Sonuç Belgesinin Türkiye'ye yansıması, etnik, dilsel ve dinsel azınlıkların demokratik yaşama katılımını gerçekleştirmek doğrultusunda değil,

tam anlamıyla gerici bir doğrultuda olmuş, modern sınıf partilerinin yerini, giderek, egemen konumda olan etnik, dinsel, mezhepsel ve tarikatsal partiler almaya başlamış ve almıştır. Sorun tek başına "alevi" sorunu, çözüm tek başına "azınlık" sorunu değil, Anayasasında yazıldığı gibi, gerçeklikte de laik, demokratik, sosyal bir hukuk devleti olma sorunudur.

Avrupa Birliğiyle siyasal anlamda uyumlu bir Türkiye'ye ulaşılması, alevilerin siyasal haklarını inançsal kimliklerine mumyalamakla değil, başka şeyler yanında, mezhep farklılıklarını ayrımcılığa dönüştürmüş ve yapılaşmış bulunan uygulamalara son vermekle olanaklıdır.

Birey olarak ulus "birlik" in üyesi olan aleviyi, grup olarak inançsal azınlık statüsüyle mumyalamak, alevilerin siyasal özgürlüklerini ve eşit yurttaşlar olarak haklarını, inançsal kimliğine, grupsal bir inanca kitlemek demektir.

Mezhep farklılığının ayrımcılığa dönüştürülmesi, ve bu ayrımcılığın öğrenci gençlik içinde canlandırılıp pekiştirilmesi, bir mezhebin eğitim ve öğretimiyle sınırlı olan imam-hatip okullarıyla başlatılmıştır. Okullara din dersi konulması, din dersinin anayasal zorunluluğa dönüştürülmesi, eğitimin laik niteliğini bulandırmış, bilimin dinin egemenliği altına alınmasına devlet eliyle olanak sağlanmıştır. Bu durum siyasal yaşama, siyasal erke ve devlet kadrolaşmasına, alevilerin siyasal yaşamdan, siyasal erkten ve devlet kadrolarından yalıtılması olarak yansımıştır.

12 Eylül (1980) askeri yönetiminin baskıcı anayasasının şemsiyesi altında çıkartılan yasaların çerçevelediği yol haritası, laiklik ve demokrasi yönünde yol alan Türkiye'yi, bugün, zor bir dönemece getirmiştir. Oy veren seçmenin yarısının Mecliste temsil edilmediği, seçmen sayısının dörtte-bir oyuyla dörtte-üç sandalyeye sahip olan bir siyasal partinin siyasal erki elinde bulundurduğu "demokratik" bir yapılanmaya kilitlenmiş Türkiye ile, genel oyun dörtte-birini sayısal olarak temsil eden alevilerin Mecliste (alevi kimliğiyle değil, laik ve demokrat siyasal kimliğiyle) hemen hemen hiç denecek sayıda temsil edilmesi, Türkiye'nin bugün kilitlendiği siyasal konumunun panoramasını gözler önüne sermektedir.

Bugün genel seçmenin yüzde yirmibeş oyunu almış ve Mecliste yüzde yetmişbeş milletvekiliyle temsil edilen partinin siyasal iradesinin, tarikat ve cemaatlerin etkisi altında bulunduğu fiili bir durum sözkonusudur. Bu fiili durumun azınlık konumuna itelediği ve siyasal erkten, parlamentodan, devlet üst bürokrasisinden dışladığı ve fiilen azınlık konumuna düşürdüğü alevileri, azınlık statüsüne hapsederek "korumaya" almak, toplumsal çelişkileri demokratikleşme yolunda çözmek değil, bu çelişkiler yumağını, din, mezhep, tarikat, cemaat bulamacında fırınlayıp pişirmek demektir.

25 Mart 2005, Ankara